

Preses Olav Fykse Tveit, seminar om kirkelig organisering 14. november 2021

Kjære Kirkemøte.

Jeg skal, gitt den teologiske utdannelsen jeg har, prøve å utlegge fire lignelser for å snakke litt om hvorfor hovedutvalgets rapport har begrepet samhandling som et hovedord. Jeg tror at vi har både en oppgave i å få til samhandling i kirka, og vi som kirkemøte har et spesielt ansvar for å få til samhandling i vår beslutningsprosess akkurat nå.

Det er grunnen til at jeg vil bruke tid på dette og at jeg vil bruke noen litt andre innfallsvinkler enn de to elegante talerne før meg.

For det første er det en bibelsk lignelse som er ganske godt kjent, men som kanskje kan si oss noe nytt i denne sammenhengen. Det er Paulus sin lignelse av kirka som en kropp. Han drar det ut i tre kapitler i første Korinterbrev, og han drar elementære erkjennelser ut av det. En kropp består jo av mange lemmer som ikke kan klare seg uten hverandre.

Man kan rett og slett ikke klare seg uten de mange roller og de mange funksjoner og de mange kompetanser og de mange gaver som en kropp har. Og det andre er at det dumme man gjør er å si at man tror man kan klare seg uten. At man tror at man kan klare seg med bare sin egen funksjon. Øyet kan ikke si til foten: «Vi kan klare oss uten deg». Det tredje er at hele kroppsmetaforen eller lignelsen handler jo om at noe skal skje. Ikke at alt skal være på stedet hvil, men at noe skal kunne bevege seg og gjøre noe.

Vi klarer å utlegge denne ligninga på mange måter selv i forhold til denne virkeligheten. Men la meg iallfall få understreke to ting. Det ene er at dette er ikke et tilfeldig valgt bilde. Vi som Kristi kropp, som kirke, men også som et kirkemøte, vi hører sammen om vi vil eller ikke. Det er et litt negativt begrep. For å si det mer positivt: Vi hører sammen fordi vi derfor kan utføre oppdraget sammen. Fordi vi hører sammen, kan vi utføre oppdraget sammen. Det var lignelse nummer en.

Den andre lignelsen er litt i forlengelsen av det Ingrid, og for så vidt også Torbjørn, sa. Det er lignelsen med Glasgow-møtet. En prosess som har gått i år etter år, nå i 26 år. Det ligner litt på årstabellen som Torbjørn ga oss. Fordi man har et oppdrag man skal løse, og så har man da tatt skritt for skritt, av og til tilbakeslag, men likevel skritt fremover.

Glasgow-møtet var kalt sammen under det voldsomme presset at de måtte komme til en beslutning. Alle visste at den ideelle beslutning ville man kanskje aldri få, men man var nødt til å få en beslutning som kunne føre oppgaven videre. Hvis man ikke fikk til det, ville det være kritisk.

Også dette bildet kan vi utlegge hver for oss ganske godt: Vi skal ikke sammenligne oss mye med Glasgowmøtet, men møter med ansvar for en oppgave, har også en tidsfaktor å forholde seg til. Vi kan ikke bare gå rundt, vi må komme framover. Oppdraget fordrer det av oss. Oppdraget er ikke bare å finne en løsning på den norske kirkes organisering, men oppdraget er å være kirke. Å være kirke i Norge, med kirka sitt oppdrag. Og for å komme videre med det må vi også komme videre med det vi her styrer med.

Den tredje lignelsen er veldig enkel. Min erfaring som femåring som skal lære å sykle handlet om at det var umulig å få balanse hvis ikke jeg hadde framdrift. Så lenge sykkelen var i ro, var det umulig å få balanse. Så snart det ble en fremdrift som da fikk en gyroeffekt, som jeg skjønnte etter hvert at det

het, så ble det veldig godt å komme i balanse og fremover. Denne prosessen vi er i nå ligner litt på den erfaringen.

Vi må komme oss videre fremover hvis vi skal ha en balanse oss imellom. Ellers blir det en øvelse i «Hvem er det som har mest tyngde nå, hvilken fot skal vi stå på.» Men det blir ikke noe fremdrift av det. Vi må rett og slett tenke på kirkens oppdrag og derfor bli dratt fremover også i dette.

Den fjerde lignelsen har noen av dere hørt, men jeg skal utlegge den litt mer enn jeg har gjort i en annen sammenheng. Det er en historie jeg hørte som prest på Sunnmøre, om harde tider i Ålesund.

Der har en jo ikke alltid vært like velutrusta teknisk som i dag. Det er en historie fra den gangen man ikke hadde et vann- og kloakksystem, og man hadde doer som måtte tømmes og dokagger som måtte fraktes ut av hjemmene og ut av byen.

Det var da to brødre som hadde det som sitt levebrød. Det er en jobb som må gjøres, som kjent. De hadde et effektivt og godt samhandlingsmønster for å få det til. De brakte disse ned til kaien, lempa de ut på båten og kjørte de langt ut av byen så byens befolkning ikke lenger skulle hverken lukte eller se noe til dem. Men så skjer det som skjer, at av og til går det galt. Broren som står på båtdekket og skal ta imot dokaggene fra han som står på kaien opplever at den som står på kaien mister taket, og han som står på båten får det over seg. Så spør da broren på kaien: «Svelga du, bror». Så kommer det fra han på båten: «Ubetydelig».

Man kan jo lage veldig enkle utlegginger av dette, sånn som «shit happens». Jeg synes det er et godt eksempel på at et samhandlingsmønster alltid innebærer en risiko, fordi vi er feilbarlige. Men et godt samhandlingsmønster kan også forbedres. Man kunne jo for eksempel hatt et tilsyn. Som hadde gitt en del regler om at man kan jo gjøre sånn og sånn for å unngå denne store risikoen. Men man kunne jo også ha noen regler, og man kunne ha noen gode tekniske løsninger. Man kunne også tørre å ta risiko. Uten å tørre å ta denne risikoen, så hadde vi jo aldri fått gjort noe. Og det er mitt hovedpoeng, alt samhandlingsmønster og samhandlingsoppgaver krever en gjensidig tillit til hverandre.

Jeg tror vi nå er i en fase der det er vi som må få til den samhandlingen. Etter at høringen er over første desember så er det vi, Kirkerådet og Kirkemøtet, med alle de som kan bistå oss, som må forstå hvordan dette landskapet ser ut, men også forstå hvor mulighetene for fremdrift er, og hvor muligheten for forbedring av arbeidsrutiner og samhandling er.

Vi har et veldig krevende høringsnotat, vi har spurt om veldig mye, og egentlig bedt om to ting, hva er det som ikke skal være sånn, men også bedt om hvordan skal det da være. Vi trenger analysen fra hele landet, fra hele fellesskapet. Men vi trenger også da de løsningene som vil gjøre at vi kommer videre og ikke bare tar bort risiko, men faktisk får gjort oppdraget vårt effektivt, på en god måte for alle som skal være med på det.

Til dette vil jeg si som biskop at vi som biskoper har et ansvar, men jeg vil si at dere som bispedømmeråd også har et veldig stort ansvar, i å være talspersoner for den delen av kirke-Norge og Den norske kirke som nå skal få dette til sammen. Kirkemøtet samla sett har både et ansvar for hele Den norske kirke geografisk sett, til å opptre sammen og ta hensyn til hverandre, og for de ulike interesser som ligger hos yrkesgrupper og i arbeidsgiveroppdraget.

Det er ikke alt vi skal løse, men vi skal prøve å finne svar på hvordan vi organiserer arbeidsgiveransvaret vårt. Slik at Den norske kirke blir en god arbeidsplass. Slik at vi får gjort det arbeidet vi skal.

Så skal vi, for å bruke kroppsmetaforen en gang til, vise at vi henger sammen, og ikke bare henger sammen, men at vi gjør noe sammen, vertikalt og horisontalt. Vi skal få til samhandling lokalt, men vi skal også få til samhandling i hele organisasjonen.

Og når jeg sier få det til, så er det for å si at vi får det til på mange måter, men vi kan få det til mye bedre, og vi bør få det til mye bedre. Jeg hadde en liten tale første dagen for å si hvor viktig de folkevalgte organene er. Jeg tror at vi nå ser et mønster hver det er tre ulike dimensjoner som må fungere godt sammen, det er de ansatte, styringsorganene, rådene, de som er valgte, og så har vi også de som hjelper oss med å organisere oss godt.

Jeg tenker at det å skille seg fra staten har medført ikke bare at vi er alene hjemme, men også at vi må være voksne hjemme, og at biskoper for eksempel må slutte å tenke at vi har en autoritet fra en instans over oss, vi har autoritet fra kirka, fra menighetene, fra dere som sitter her som velger kirkeråd som utnevner biskopene. Vi må hele veien tenke at det er et felleskap, en organisme, og alt er til for at faktisk den lokale menigheten skal fungere og at vi som kirkefelleskap skal ha fremdrift.

Jeg er en av dem som har tro på at vi også klarer de vanskelige tingene. Jeg skal ikke si jeg har tro på det fordi jeg har leda en organisasjon med 350 kirker og en stab med folk fra 40 land, men det ga meg en erfaring av at det er også mulig å gjøre det vanskelige.